

Euroopa roheliste harta

Euroopa Roheliste Partei juhtpõhimõtted

Kinnitatud ERP 2. kongressil
Genfis, 13.–14. oktoobril 2006.aastal

Kes me oleme

Euroopa rohelistes seisavad ohkusega inimkonna jätkusuutliku arengu eest planeedil Maa – arengumudeli eest, mis austab inimõigusi ja on rajatud keskkondliku vastutuse, vabaduse, õigluse, mitmekesisuse ja vägivallatuse väärtustele.

Roheliste poliitilised liikumised tekkisid Euroopas ajal, mil kontinenti lõhestas külm sõda ja keset seitsmekümnendate energiakriise. Toona sai selgeks, et majandusarengu mudel ei ole jätkusuutlik ja seab planeedi ja selle elanikud tõsisesse keskkondlikku, sotsiaalsesse ja majanduslikku ohtu. Olemasolevad poliitilised parteid ei olnud suutelised selle väljakutsega tegelema.

Meie juured on paljudes ühiskondlikes liikumistes: keskkonnakaitsjad ja tuumaenergia vastased aktivistid, kes muretsesid meie planeedi suureneva kahjustamise pärast; vägivallatud rahuaktivistid, kes propageerivad alternatiivseid viise konfliktide lahendamiseks; feministid, kes püüdlevald tõelise võrdsuse poole naiste ja meeste vahel; vabadus- ja inimõiguslaste liikumised, mis võitlevad diktaatorlike ja autoritaarsete režiimide vastu; kolmanda maailma solidaarsusliikumised, mis toetavad koloniseerimise lõpetamist ja majanduslikult tasakaalustatumaid suhteid meie planeedi põhja- ja lõunaosa vahel; aktivistid, kes korraldavad kampaaniaid vaesuse vastu ja sotsiaalse õigluse eest meie endi ühiskondades.

Neist allikatest on Euroopa rohelistes kogunenud, et moodustada meie endi poliitiline pere. Me seisame vaba, demokraatliku ja sotsiaalse Euroopa eest rahumeelses, õiglases ja keskkonda säästvas maailmas. Me kaitseme selliseid väärtusi nagu õigus, inim- ja kodanikuõigused, solidaarsus, säästvus ja iga üksikisiku õigus suunata oma elu, olles vaba hirmust.

Algusest peale on rohelistes toetanud globaalset mõtlemist ja lokaalset tegutsemist. Koostöö arendamiseks Euroopa tasemel asutati 1984 koordineeriv organisatsioon, mis 1993 muutus Euroopa Roheliste Parteide Liiduks. Rõhutades eesmärki teha tihedamat koostööd, muudeti 2004 liitu uuesti – Euroopa Roheliste Parteiks. Euroopa rohelistes on osa edukast ülemaailmsest rohelisest liikumisest.

Juhtpõhimõtted

Juhtpõhimõtted, mis pakuvad raamistikku Euroopa Roheliste Partei liikmesparteide poliitilisele tegevusele, võib defineerida alljärgnevalt.

Vastutus keskkonna ees

Vastutuse võtmine meie biosfääri eest on roheliste väärtuste keskne tõekspidamine. Ühiskond sõltub ökoloogilistest ressurssidest ja planeedi tervisest ja taastuvusest ning meie peamiseks kohuseks tulevaste põlvete ees on seda pärandit kaitsta.

Me kaitseme jõuliselt vajadust elada oma ökoloogiliste vahendite piires. Me peame säilitama bioloogilise mitmekesisuse ja võitlema globaalse soojenemisega taastuvate ressursside püsiva kasutamise ning mittetaastuvate ressursside ettevaatliku majandamise kaudu. Bioloogilise mitmekesisuse vastutustundlik kohtlemine on kriitilise tähtsusega, et rahuldada maakera kasvava rahvastiku toidu-, tervishoiu- ja muud vajadused. Samas usuvad rohelised, et peale kasulikkuse funktsiooni on kõigil erinevatel eluvormidel sisemine väärtus ja ilu ning seetõttu on need väärt kaitsmist.

Euroopa tootmis-, tarbimis- ja kaubavahetusmudel soodustab planeedi elanike enamuse kestvate vaesust ja põhjustab keskkonna tõsist degradeerumist ja kliima ebastabiilsust. Industrialiseeritud ja industrialiseeruvad riigid ei saa neile väljakutsetele reageerimist kauem edasi lükata. Tungiv vajadus neid mudeleid muuta tähendab möödapääsmatult põhjalikku korrigeerimisprotsessi, kui me tahame selle, meie ühist kodu kahjustava eksploateerimise lõpetada.

Poliitiliseks väljakutseks meie ees on ülesanne üleilmne töökord niimoodi ümber struktureerida, et majandus- ja kaubavahetusstrateegiad teeniksid sotsiaalseid ja keskkondlikke eesmärke, mitte ainult majanduslikke näitajaid. Meie lahenduseks on säästev areng, mis integreerib keskkonnaalased, sotsiaalsed ja majanduslikud eesmärgid kõigi hüvanguks. Säästvat arengut on võimalik saavutada ainult üleilmse koostöö kaudu, et ületada majanduslikud vastuolud arenguriikide, tärkava majandusega riikide ja tööstusmaailma vahel. Kõigil maailma kodanikel on ühesugune õigus õiglasele osale maailma ressurssidest ja samuti on neil ühesugune kohustus tagada, et tulevased põlvete saaksid nautida samu eesõigusi.

Rohelised püüavad alati rakendada ennetavat põhimõtet. Me ei toeta abinõusid, mis kujutavad endast potentsiaalset ohtu inimeste tervisele või keskkondlikule heaolule. Kuid samuti ei aktsepteeri me viivitamist uute ettevaatusabinõude rakendamisega ainult selle alusel, et puudub piisav hulk teadusuuringuid. Ükskõik milline on valdkond – rahu, energia, toiduained ja põllumajandus, bioteadused, transport, tehnoloogia, meditsiin –, peavad otsused ja tegevus süstemaatiliselt johtuma kõige vähem kahjulikust valikust.

Eriti seisavad rohelised tuumaenergia osas tuumavaba Euroopa eest tsiviil- ja sõjaliste ähvarduste tõttu, mida see põhjustab, koorma tõttu, mille see paneb tulevaste põlvete õlgadele, ja julgeolekuaparaadi tõttu, mida see vajab. Roheliste jaoks on prioriteediks arendada detsentraliseeritud ja taastuvaid alternatiivseid energiaallikaid.

Vabadus enesemääramise kaudu:

■ Üksikisiku autonoomia

Meie, rohelised, usume, et kõigil inimestel – hoolimata soost, vanusest, seksuaalsest orientatsioonist või identiteedist, etnilisest päritolust või puudest – on õigus teha oma valikuid, väljendada ennast vabalt ja kujundada oma elu. See vabadus ei hõlma ainult materiaalselt omandit, see hõlmab ka inimelu sotsiaalseid, kultuurilisi, intellektuaalseid ja hingelisi mõõtmeid.

Need võõrandamatud õigused tuleb tagada seadusega ja õpetada neid koolides kui meie ühiskondade põhialuseid. Neid tuleb realiseerida inimestele volituste andmisega, võimalusega kõigile naistele ja meestele teenida elatist endale ja oma perekonnale ning vajadusel sotsiaalse ja materiaalse abiga, millest piisab väarika elu elamiseks ja täielikuks osalemiseks ühiskonnas. Kui need õigused puuduvad, võitleme meie, rohelised, nende eest, pakkudes solidaarsust, haridust, arengukoostööd ja kaitset vägivalda, rõhumise ja diskrimineerimise vastu.

■ Kaasav demokraatia

Meie usk demokraatiasse põhineb kõigi üksikisikute vastastikusel tunnustamisel võrdsetena. Panustamise maksimaalse taseme soodustamiseks peavad poliitilised ja otsustusprotsessid olema demokraatlikud, kaasavad, läbipaistvad ja täielikult ligipääsetavad moel, mis on mõistetav tavalistele kodanikele. Säästvaks arenguks vajalikud radikaalsed muudatused nõuavad, et kõik võtaksid ühise vastutuse ja õiglase osa koormast kanda. Valitud esindajatel on kohustus oma valijatega konsulteerida ja neid täielikult informeerida kogu otsustamisprotsessi käigus.

Me peame alati mõtlema globaalselt, isegi kui tegutseme lokaalselt. Kodanike kaasatuse ja nende hüvede kõrgeima taseme tagamiseks tuleb otsustusõigus anda madalaimale efektiivsele tasemele. Überpöörduvalt tuleb alati, kui probleem nõuab tegutsemist kõrgemal tasandil, arvesse võtta tagajärgi madalamatel tasanditel ja lugu pidada erinevustest. Vähemuse huvidele tuleb piisavalt tähelepanu pöörata ja neid kaitsta.

Me oleme pühendunud demokraatia tugevdamisele kogu Euroopas kohalikul, regionaalsel, riiklikul ja rahvusülesel tasandil. Me soovime tugevdada demokraatlikku vastutust ja mitmepoolsete institutsioonide aruandekohustust.

Õigluse mõiste laiendamine

Rohelised strateegiad toetuvad õigluse põhimõttele. See nõuab ühiskonna varade õiglast jaotamist ja viimane omakorda vajab erilise tähelepanu pöörämist kõige nõrgemate vajadustele. Tähelepanu kõige nõrgemale on eriti oluline üleilmsel tasandil, kus Euroopal on eriline vastutus arenguriikide majanduskasvu stimuleerimise eest. Kuna me peame tegelema maailma muutmise probleemidega, ulatub meie arusaam õiglusest palju kaugemale traditsioonilistest ümberjaotamisstrateegiatest. Rohelised seisavad sotsiaalse õigluse, sugude võrdsuse, põlvkondadevahelise õigluse ning globaalse tasandi õigluse eest. Hoolimata praktilistest konfliktidest, mis nende vahel tekivad, ei tohi neid õigluse mõõtmeid üksteise vastu välja mängida.

- **Sotsiaalne õiglus** tagab, et kõigil on ligipääs elutähtsatele ühiskondlikele ressurssidele: haridusele, tööle ja demokraatlikule osalusele. Õiglast juurdepääsu tuleb kaitsta vaatamata olemasolevatele ühiskondlikele tasakaalustamatustele ja seda tuleb institutsiooniliselt kindlustada. Haridus on otsustav faktor inimese võimes kujundada oma elu. Meie töösuste kasutamine võimaldab meil nautida oma võimete vilju ja defineerib sellega peamise osa meie identiteedist. Demokraatlik osalus on põhioõue ühiskonnas kaasatud olemiseks ja selle kujundamisele kaasa aitamiseks.
- **Sugude võrdsus.** Õiglus tähendab ka sugude võrdsust. Naised ja mehed peaksid nautima ühesugust õigust selle määramisel, kuidas ühiskond areneb. Lisaks peaksid nad olema suutelised oma elu elama vägivallatult. Meie, rohelised, soovime arendada institutsioonilist raamistikku, mis garanteerib naiste võrdõiglusel kodus, tööl, riigiasutustes ja teistes mõjupositsioonides. Me soovime kaasa aidata perekonna ja tööelu harmoniseerimisele mõlema sugupoole jaoks.
- **Põlvkondadevaheline õiglus.** Moto “Me oleme maailma oma laste käest kõigest laenuks võtnud” on tänapäeval kohasem kui kunagi varem. Praegu on meie laste tulevik ohus. Õiglus põlvkondade vahel tähendab vanemate põlvkondade kohustust üle anda meie keskkonna-, sotsiaalne ja kultuuriline pärand noorematele jätkusuutlikul viisil. See hõlmab ka nooremate põlvkondade kohustust hoolitseda vanema elanikkonna eest. Tuleb tagada, et kõik põlvkonnad saaksid täielikult ühiskonnas osaleda.
- **Üleilmne õiglus.** Õiglus on meie mõõdupuu ka rahvusvahelisel tasandil. Kuna üleilmne majandus ühendab inimesi ja suurendab meie vastastikust sõltuvust, muutub see moraalne kohustus ka praktiliseks kohustuseks. Üleilmne säästev areng ja universaalsed inimõigused on meie üleilmse õigluse idee tuumaks. Neid tuleb toetada sõltumatu institutsioonilise järelevalveraamistikuga ettevõtete sotsiaalse vastutuse ja õiglase kaubavahetuse tagamiseks.

Õiglus nõuab solidaarsust, diskrimineerimise puudumist ja kodanike kaasatust. Solidaarsus aitab luua enesekindlaid üksikisikuid – see tugevdab kodanikke, selle asemel et neid patroneerida. Kõik riigiasutused peaksid tegutsema koostöös kodanikega, et luua ja kaitsta institutsioone, mis tugevdavad solidaarsust. Sel põhjusel soovime me ka panustada võrgustikesse ja kogukondadesse, mis riigi toel praktiseerivad vastastikust toetamist.

Mitmekesisus – asendamatu tingimus

Tsivilisatsioonide, ühiskondade ja kultuuride liigirikkus on arenenud mitmekesistamise kaudu. Meie, rohelised, oleme ise paljude ühiskondlike liikumiste kokkusulamise tulemus ja me usume, et mitmekesisus on tingimus eduks – isegi ellujäämiseks – peaaegu kõigis tegevusvaldkondades. Mitmekesisus suurendab organisatsioonide ja gruppide taastuvust, kui need ootamatute muutustega vastamisi seisavad. See on kaitse sallimatuse, äärmuslikkuse ja totalitaarsuse vastu. Ja see on asendamatu inspiratsiooni- ja uuenduste allikas.

Inimlikul mitmekesisusel on palju mõõtmeid: sooline, sotsiaalne, kultuuriline, hingeline, filosoofiline, religioosne, keeleline, majanduslik, etniline, seksuaalne, regionaalne. Neid võivad väljendada üksikisikud või ühiskondlikud rühmad. Me hindame seda mitmekesisust. Seda ei tohiks aga kunagi kasutada ettekäändena universaalsete õiguste kahtluse alla seadmisel.

Kui inimesed jagavad üht ja sama piiratud ruumi, võib erinevusi hõlpsasti tajuda ähvardusena. Isegi kõige väiksemas kogukonnas kalduvad tugevad oma domineerivat rolli ära kasutama, samas kui nõrgad leiavad sageli, et neid sunnitakse kohanema. Mitmekesisuse kaitsmine nõuab seetõttu tunnustamist, vastastikust mõistmist ja lugupidamist ja – kahjuks liiga sageli – aktiivset kaitset.

Vägivallatus

Vägivallatus moodustab roheliste teooriate filosoofilise tausta põhiosa ja tingib meie lähenemisviisi kõigile probleemidele. Ühtegi püsivat lahendust ükskõik millisele konfliktile üksikisikute, ühiskondlike gruppide või riikide vahel ei saa peale suruda jõuga. Peamine roheline põhimõte on, et vahendid, mida kasutatakse eesmärgi saavutamiseks, peavad olema kokkusobivad eesmärgi endaga. Seega ei ole võimalik poliitilist püüdlust õigluse ja rahu poole saavutada vägivaldsete vahenditega.

Vägivald ei ole ainult füüsiline. Inimtegevus ja üleilmsed majandusstruktuurid võivad inimestelt võtta nende inimõigused ja teravdada ühiskondlikku ebaõiglust. Vaesus on ilmselt kõige hiilivam vägivalda vorm. Vaesuse likvideerimiseks propageerime me rahvusvahelisi organisatsioone, mille eesmärgiks on majanduslik õiglus, ja asetame esikohale inimeste elatise ja turvalisuse ning samuti kohustavad üleilmsed reeglid inimõiguste kaitsmiseks.

Mis puutub relvastatud konfliktidesse, siis oleme veendunud, et sõjaväeliste või politsei jõudude kasutamine isoleeritud strateegiana ei saa pikemas perspektiivis olla edukas. Rohelised soovivad näha vähem sõjalist sekkumist ja tsiviilõigusliku välis- ja julgeolekupoliitika idee rakendamist. See nõuab võimsate vahendite arendamist konfliktide ennetamiseks ja tsiviilkonfliktide lahendamiseks.

Sellest hoolimata tunnistavad rohelised, et sõjalisi vahendeid võidakse rahvusvahelise kogukonna poolt nõuda viimase abinõuna. Kui eksisteerib massivägivalda oht tsiviilisikute vastu, võib rahu valvavate sõjaliste jõudude positsioneerimine hirmutusvahendina olla õigustatud. Kui ennetavad abinõud tulemusi ei anna, võib relvastatud sekkumine olla hädavajalik. Abiotsimine sõjalistest vahenditest peab alluma rahvusvahelisele seadusele ja on seaduslik ainult siis, kui täidetud on alljärgnevad tingimused:

- ÜRO Julgeolekunõukogu selgesõnalise volituse olemasolu;
- üksmeel sekkumise otseses eesmärgis, et säästa ja kaitsta elusid vägivalda takistades;
- poliitilise strateegia olemasolu, mis määratleb, kuidas selline sõjaline sekkumine peaks lõppema ja kuidas peaks loodama rahumeelne ja stabiilne olukord.

Selle kokkuvõtteks säästev areng

Rohelised tunnistavad, et keskkondliku vastutuse, vabaduse, õigluse, mitmekesisuse ja vägivallatuse väärtusi võivad jagada – ja jagavad mingi määran – teised poliitilised kogukonnad. Rohelisi määratleb see, et me vaatleme neid väärtuseid vastastikku sõltuvate ja lahutamatuena. Tervikuna määratlevad need kõik meie tegevused, mis on suunatud meie ühiskondade säästvale ühiskondlikule, kultuurilisele, keskkondlikule ja majanduslikule

arengule planeedil Maa. Me rakendame neid nii oma välistes strateegiates kui omaenda poliitilises käitumises ja oma partei organisatsioonis.

Eurooplased olid pioneerid industrialiseerimisprotsessis, mis on mõnede meie halvimate üleilmsete probleemide keskmeks. Ühe Maa rikkaima mandri kodanikena peame meie, eurooplased, kandma peamist vastutust selle tekitatud destruktivsete tendentside suunamuutuse ning alternatiivse ja säästva arengumudeli algatamise eest. Mängus olevate probleemide ulatus on selline, et selle eesmärgi saavutamine jääb väljapoole ühe üksiku riigi suutlikkuse piire. Seetõttu vajame me koostööd, milles on suuteline osalema kogu Euroopa – Dublinist Tbilisini, Helsingist Lissabonini, Ankarast Reykjavikini.

Euroopa Liit on heas positsioonis, et sellele koostööle kaasa aidata, eeldusel et:

- see jääb avatuks edasisele laienemisele;
- struktureerib end ümber tõeliselt demokraatlikuks institutsiooniks;
- orienteerib ümber oma prioriteedid keskkondlikult ja sotsiaalselt säästva arengumudeli suunas ja
- tunnistab oma üleilmseid kohustusi rahumeelse ja jätkusuutliku maailma osas ÜRO alluvuses ja koostöös teiste hinnatud institutsioonidega, näiteks OSCE ja Euroopa Nõukogu.